

בס"ד. ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מבה"ח טבת, ה'תשי"ב

(הנחה בלתי מוגה)

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען¹. הנה הפירוש הפשוט בכתוב הוא, שיעקב קבע מושבו בארץ מגורי אביו יצחק. אך צריך להבין², הרי כבר נאמר לפני³ ויבא יעקב אל יצחק אביו וגו', ואח"כ כתיב⁴ ויגוע יצחק וימת, שהי' זה כמה שנים לאחר ששב יעקב אליו⁵, ומזה מובן, שביאת יעקב אל יצחק אביו לא היתה ביאת עראי אלא ביאת קבע, וא"כ מה מחדש הכתוב כאן באמרו שיעקב קבע מושבו בארץ מגורי אביו. והנה, איתא במדרש⁶ (והובא גם בפירוש רש"י⁷) ביקש יעקב לישב בשלוה כו', אמר הקב"ה, לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה. ובזה מבואר החידוש שבכתוב וישב יעקב, שהכוונה בזה היא לשיבה בשלוה. אך צריך להבין מה שאמר הקב"ה לא דיין לצדיקים כו', דהנה, כיון שביקש יעקב לישב בשלוה, הרי בודאי ידע שראוי הוא (עס קומט אים) לישב בשלוה. ובפרט שמצינו שיעקב הי' ירא שמא יגרום החטא⁸, וא"כ, כאשר ביקש לישב בשלוה, הרי בודאי ידע שמגיע למדריגה כזו שראוי לישב בשלוה. ומובן גם ממה שאמרו רז"ל⁹ שלשה הטעמים הקב"ה מעין עולם הבא, דקאי על האבות, ולכן, הי' ראוי יעקב, בחיר שבאבות¹⁰, לישב בשלוה. ואינו מובן מה שאמר הקב"ה לא דיין לצדיקים כו'.

ב) ולהבין זה יש להקדים תחילה פרטי הענין דחנוכה, דאיתא בגמרא¹¹ נר חנוכה מצותה משתשקע החמה כו', מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ וכו', והיכן מנח לה כו' משמאל, כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל. והנה, יש שלש מצוות בנרות,

(1) פרשתנו לו, א.	(6) ב"ר פפ"ד, ג.
(2) ראה אברבנאל עה"פ. וראה אוה"ת	(7) פרשתנו שם, ב.
פרשתנו ח"א רסו, א. רד"ה וישב יעקב	(8) ברכות ד, א. פרש"י וישלח לב, יא.
תרל"א. תרנ"ו (סה"מ תרל"א ח"א ע' צו.	(9) ב"ב טז, ב. וראה המשך תער"ב שם
תרנ"ו ע' שח). תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע'	ריש ע' תשפד.
תשעו). ועוד.	(10) שער הפסוקים תולדות כו, כה. וראה
(3) וישלח לה, כו.	ג"כ ב"ר רפע"ו. זח"א קיט, ב. קמז, ב.
(4) שם, כט.	(11) שבת כא, ב ואילך.
(5) ראה פרש"י שם.	

נר המנורה שהיתה במקדש, נר שבת, ונר חנוכה. ונר חנוכה חלוק מנרות המקדש ונר שבת¹², דנרות המקדש מצוה להדליקם בפלג המנחה, שהוא משך זמן לפני שקיעת החמה, וכן נרות שבת צריך להדליקם לפני השקיעה, משא"כ נר חנוכה מצוה משתשקע החמה. ועוד זאת, דנר המקדש מקומו בפנים המקדש, ובזה גופא בתוך ההיכל (ולא בעזרה), מקום שרק כהנים נכנסים לשם, וגם לכהנים אסור להכנס שלא לצורך עבודה (ביאה ריקנית)¹³, וכן נר שבת הוא בפנים, שהרי ענינו הוא שלום בית, ולכן צריך להדליקו בחדר שאוכלים בו¹⁴, משא"כ נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ דוקא. ועוד חילוק¹⁵, שנר המקדש הוא בימין, מנורה בדרום ושולחן בצפון¹⁶, וכן נר שבת איתא בקבלה (בס' משנת חסידים¹⁷) שצריך להיות מימין, משא"כ נר חנוכה צריך להיות משמאל דוקא. ונקודת הענין בזה, שפרטי הדינים דמצות נר חנוכה הם בהתאם לכללות הענין שבגללו תקנו חכמים מצות נר חנוכה, כדאיתא בגמרא¹¹ מאי חנוכה כו' כשנכנסו יוונים להיכל וכו' וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום וכו', שנצחו את היוונים שרצונם הי' להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך¹⁸, כדלקמן.

ג) והענין בזה, כמבואר בכ"מ¹⁹ שגזירת היוונים לא היתה על לימוד התורה בכלל, אלא כדיוק הלשון להשכיחם תורתך, להשכיח מישראל שהתורה היא תורת הוי'. דהנה, בתורה כתיב²⁰ כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, היינו שגם שכל אנושי מבין שחכמת התורה היא חכמה עמוקה וכו'. ועל זה הסכימו גם היוונים שלימוד התורה יהי מצד מעלת החכמה והשכל, כמו שלומדים כל שכל אנושי, וגזירתם היתה רק להשכיחם תורתך, להשכיח מישראל שהיא תורת הוי'. וכמו"כ בנוגע לקיום המצוות הי' רצונם להעבירם מחוקי רצונך דוקא.

16 (תרומה כו, לה ובפרש"י. יומא לג, ב. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"א ה"ז.
17 מסכת ליל שבת פ"ג מ"ח. וראה גם סידור האריז"ל בסדר השולחן.
18 נוסח "ועל הנסים" דחנוכה.
19 סה"מ תרפ"ט ס"ע 114 ואילך. תרצ"ב ע' קפה ואילך. תרח"ץ ע' קעג ואילך. תש"א ע' 59 ואילך. נעתק ב"היום יום" ב שבת, ז חנוכה.
20 (ואתחנן ד, ו.

12 בהבא לקמן — ראה רד"ה מצוה משתשקע החמה באוה"ת חנוכה (בראשית ח"ה) תתקמ, ב. רד"ה הנ"ל תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' קיב). ר"ה ת"ר מצות נ"ח ורד"ה מצוה משתשקע החמה תשל"ח (תו"מ סה"מ כסלו ע' קסב. ע' קסט). וש"נ.
13 רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ב ה"ב.
14 ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רסג.
15 ראה רד"ה נ"ח מצוה תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ס"ע תשפד ואילך).

דהנה ידוע²¹ שבמצוות יש ג' סוגים, עדות חוקים ומשפטים. משפטים ועדות הם מצוות שיש להם מקום בשכל, לא מבעי משפטים שהם המצוות שהשכל מחייבם, אלא גם העדות יש להם מקום בשכל, וכמו המצוות שהם זכר ליציאת מצרים, ועד"ז שבת שהיא זכר למעשה בראשית²², כמ"ש²³ כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ גו'. משא"כ החוקים הם המצוות שאין להם מקום בשכל כלל, וכלשון חז"ל²⁴ חוקה חקקתי גזירה גזרתי. וזהו שהיוונים רצו להעבירם מחוקי רצונך דוקא, היינו, שלא גזרו על המצוות דמשפטים ועדות, דכיון שיש להם מקום בשכל, לכן הסכימו עליהם, וגזירתם היתה רק על המצוות דחוקים, להעבירם מחוקי רצונך. ועוד זאת²⁵, שגם בשאר המצוות הסכימו שיהי' קיומם רק מצד הטעם השכלי, אבל לא מצד היותם רצון הוי', כמאמר²⁶ נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני.

אמנם עיקר המכוון של היוונים הי' לבטל מישראל כללות הענין דלימוד התורה וקיום המצוות²⁷, והיינו, שע"ז שבתחילה יתבטלו ישראל מלימוד התורה מצד היותה תורת ה', וכן מקיום חוקי רצונך, הרי זה יביא לביטול כללות ענין התורה ומצוות. וכמובן מביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁸ במאמר רז"ל²⁹ היום אומר לו (יצה"ר) עשה כך כו' עד שאומר לו לך ועבוד עבודה זרה, שכאשר האדם עובד את השי"ת, לומד תורה ומקיים מצוות, אומר לו היצר הרע עשה כך (טו' אַזוי), שגם הוא מסכים לכך שיקיים מצוות השכל ולא מצד היותם רצון ה', וגם הוא מסכים שילמד תורה, מצד השכל שבה, ואומר לו שגם הוא (יצה"ר) ילמד עמו (איך וועל אויך לערנען צוזאַמען מיט דיר), ועי"ז הנה סו"ס יתבטל לגמרי מלימוד התורה וקיום המצוות.

ד) וביאור הענין, דהנה אמרו רז"ל³⁰ עה"פ³¹ רועה זונות יאבד הון, כל האומר שמועה זו נאה ושמועה זו אינה נאה מאבד הונה של תורה, והיינו, שמאבד גם את השמועה שאומר עלי' שהיא נאה.

26 תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ועוד.

27 ראה גם תוי"מ סה"מ כסלו ע' קסד הערה 31.

28 סה"מ תרפ"ט שם (ע' 124 ואילך).

וראה גם סה"מ תר"ץ שם (ע' קעז).

29 שבת קה, ב.

30 עירובין סד, א.

31 משלי כט, ג.

21 סה"מ תרצ"ב, תר"ץ ותש"א שבהערה 19. ובכ"מ.

22 ראה מורה נבוכים ח"ב פל"א. רמב"ן ואתחנן ה, טו. ועוד.

23 יתרו כ, יא. תשא לא, יז.

24 תנחומא חוקת ג. ח. במדב"ר פי"ט,

א.

25 ראה לקו"ש ח"ג ע' 815.

ולכאורה אינו מובן, דמאחר שאומר שמועה זו נאה, ויש לו חיות בה, למה מאבדה. וביותר אינו מובן, שהרי אמרו רז"ל³² לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ, שאם ישנה לו מסכת אחרת, אין מתקיימת, לפי שלבו על תאותו, וא"כ, מדוע מאבד שמועה זו שלבו חפץ בה. אך הענין הוא, שחכמת התורה חלוקה מכל שאר חכמות, שמצד עצמה אינה שייכת להשגה, שלא שייך שישגו אותה, והאפשרות להשגת התורה היא רק מפני שרצה הקב"ה שבנ"י יתקשרו אליו עי"ז שישראל מתקשרין באורייתא ואורייתא בקוב"ה³³, ורצה שההתקשרות תהי' לא רק מצד הנפש האלקית אלא גם מצד הנה"ב והגוף החומרי, ולכן נסעה התורה וירדה ממדריגה למדריגה עד שנתלבשה בשכל והשגה³⁴, כדי שע"י השגת התורה יתאחד האדם הלומד עם התורה ביחוד נפלא שאין יחוד כמוהו³⁵. ומזה מובן, שכאשר לימוד התורה הוא לא כדי להתקשר עם הקב"ה, אלא מצד השכל שבתורה, אזי אי אפשר שישג את התורה, כיון שהתורה מצד עצמה אינה שייכת להשגה, כנ"ל. וזהו שהאומר שמועה זו נאה כו' מאבד גם שמועה זו, כיון שלימודו הוא רק בגלל היותה שמועה נאה, בגלל השכל שבה. וזהו שהיוונים רצו להשכיחם תורתך, היינו להשכיח שהיא תורת הוי', שע"י יתבטל סו"ס כללות הענין דלימוד התורה.

וזהו גם מה שהיוונים רצו להעבירם מחוקי רצונך, שזהו כדי שיוכלו להשכיחם תורתך ועי"ז לבטלם מכללות הענין דלימוד התורה. והענין בזה, דהנה ידוע שבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, ועד"ז בנוגע להמשכת התורה בשכל אנושי, שאף שמצד עצמה היא למעלה מהשגה, מ"מ ירדה ונתלבשה בשכל אנושי שיהי' אפשר להשיגה ולהתייחד עמה ביחוד נפלא, שהאתעדל"ת לזה היא ע"י קיום המצוות (חוקי רצונך). והיינו, לפי שע"י קיום המצוות פועלים בדברים גשמיים שינוי המהות, שנעשים אלקות, ולכן הנה באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, דרוח אייתי רוח ואמשיך רוח³⁶, שע"י פועלים שהתורה היא למעלה לגמרי מהשגה תומשך בשכל והשגה. וזהו שהיוונים רצו להעבירם מחוקי רצונך, ועי"ז לבטלם מקיום המצוות לגמרי, וכיון שיתבטלו מקיום המצוות, אזי לא תהי' האתעדל"ת להמשכת התורה, שזהו"ע להשכיחם תורתך, ועי"ז יתבטל כללות הענין דלימוד התורה.

(35) ראה תניא פ"ה.

(36) ראה זהר ח"ב קסב, ריש ע"ב. ח"א

צט, ריש ע"ב.

(32) ע"ז יט, א ובפרש"י.

(33) ראה זח"ג עג, א.

(34) ראה תניא פ"ד.

ה) אך על זה עמדו בניי במלחמה נגד גזירת היוונים מתוך מס"נ שלמעלה מטו"ד, ולא רק למעלה מטו"ד דשכל אנושי, אלא למעלה גם מטו"ד דקדושה, שהרי³⁷ ע"פ דין יש מקום לעיין בדבר אם גזירת היוונים היא בכלל הדברים שעליהם נצטוונו יהרג ואל יעבור או שמא יעבור ואל יהרג. דהנה, גזירת היוונים היתה על מילה, שבת וטהרת המשפחה³⁸ (תבעל להגמון תחילה³⁹). והרי מילה ושבת הם מהמצוות שחל עליהם הדין דיעבור ואל יהרג⁴⁰. וגם ענין תבעל להגמון תחילה, הרי אף שבנוגע לעריות ישנו החיוב דיהרג ואל יעבור⁴⁰, יש מקום לומר שזהו ע"ד שאסתר קרקע עולם היתה⁴¹. ואף שבשעת השמד ישנו החיוב דיהרג ואל יעבור בכל המצוות⁴², הרי זה רק כשכופים אותו לעבור, אבל לכאורה, אין לומר שיש חיוב לצאת במלחמה נגד המלכות הרשעה שגזרה גזירות אלה⁴³. ומזה מובן שהמס"נ לבטל גזירות אלו היא למעלה גם מטו"ד דקדושה. ועוד ענין במעלת המס"נ נגד גזירת היוונים, דהנה, גזירת היוונים היתה בדרך התחכמות, שבתחילה גזרו על מצוות פרטיות, אבל כוונתם היתה לעקור (אונטערגראָבן) את עיקרי האמונה ולבטל את ישראל מתומ"צ לגמרי (כנ"ל). וכיון שגזירתם היתה בדרך התחכמות, הנה המס"נ להלחם נגד גזירה זו היא גדולה יותר. וע"ד המבואר⁴⁴ בהחילוק בין חטאת לאשם תלוי, שחטאת בת דנקא, ואשם תלוי בן שתיים⁴⁵, כי בחטאת שיודע בוודאי שחטא, הרי לבו נוקפו, והוא מתחרט בכל לבו, משא"כ באשם תלוי הבא על הספק, כיון שהוא מסופק בדבר ומתברך בלבבו שמא לא חטא, אינו מתחרט על זה חרטה גמורה, ולכן צריך האשם תלוי להיות ביוקר יותר מן החטאת. ועד"ז הוא בענין המס"נ נגד היוונים, שכיון שגזירת היוונים היתה בדרך התחכמות, הנה בשביל זה יש צורך במסירת נפש גדולה יותר.

ו) **והנה** עי"ז שישראל עמדו במלחמה מתוך מס"נ שלמעלה מטו"ד, הי' גם הנצחון במלחמה באופן שלמעלה מהטבע, גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים כו'¹⁸. ונוסף לזה הי' גם הנס דפך השמן,

אסתר — סנהדרין שם. תוד"ה ולדרוש (הא)
— כתובות ג, ב. ועוד.
42) רמב"ם שם ה"ג.
43) ראה לקו"ש שבהערה 37.
44) רבינו יונה ברכות א, ב. ד"ה והא —
הובא בשו"ע אדה"ז או"ח סתר"ג.
45) זבחים מח, א.

37) בכ"ז ראה גם לקו"ש חל"ה ע' 173.
לקמן ע' 233 ואילך.
38) ראה מגילת אנטיוכוס. רמב"ם הל'
חנוכה פ"ג ה"א. רש"י ור"ן שבת כג, א. ועוד.
39) פרש"י שבת שם.
40) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה ה"ב.
41) סנהדרין עד, ב. וראה תוד"ה והא

שמצאו פך אחד של שמן שהי' מונח בחותמו של כהן גדול, ולא הי' בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים⁴¹, שכל זה הי' כדי להראות חיבתן של ישראל⁴⁶, הן כללות הענין שמצאו פך אחד של שמן טהור שלא נטמא בטומאת מגע או טומאת היסט⁴⁷, אף שהיו יכולים להדליק גם בשמן טמא, שהרי טומאה הותרה בציבור⁴⁸, והן הנס שלא הי' בו אלא להדליק יום אחד, והדליקו ממנו שמונה ימים, אף שהי' יכול להיות הנס באופן שימצאו לכתחילה פך שמן שיספיק לשמונה ימים, שכל זה הי' כדי להראות חיבתן של ישראל, ובא בגילוי בנוגע להדלקת המנורה, שכללות ענינה (ע"י נר המערבי) הוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל⁴⁹. והענין בזה, דהנה, חיבתן של ישראל אצל הקב"ה היא אהבה עצמית שלמעלה מטעם ודעת, והיינו, שאין טעם על ענין האהבה, וכמ"ש⁵⁰ הלא אח עשו ליעקב, ומ"מ, ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי, היינו, שהאהבה ליעקב היא אהבה עצמית שלמעלה מטעם ודעת. וענין זה נמשך ונתגלה ע"י המס"נ דישאל למעלה מטו"ד, שע"ז נמשכה האהבה העצמית דהקב"ה לישאל שלמעלה מטו"ד, ומצד זה הי' הנס דפך השמן, להראות חיבתן של ישראל.

ז) וע"פ משנת"ל שכללות הענין דחנוכה הוא שע"י המס"נ דישאל שלמעלה מטו"ד נמשכה האהבה העצמית דהקב"ה לישאל שלמעלה מטו"ד, ומצד זה הי' הנס דפך השמן להראות חיבתן של ישראל, יובן גם בנוגע לפרטי הענינים דנר חנוכה, שמצותה משתשקע החמה, ומצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, ומשמאל דוקא.

ובהקדם משנת"ל (בד"ה פדה בשלום⁵¹) שיש שני אופני בירורים⁵², בירור בדרך מלחמה ובירור בדרך מנוחה. בירור בדרך מלחמה היינו שנכנס בטענה ומענה עם האויב ולוחם עמו, שבזה גופא הרי הוא נותן מקום לאויב, שיש לו מציאות, ומציאות חזקה, אלא שלוחם עמו ומנצחו. וכיון שישנה מציאות האויב, הרי גם לאחר שניצחו יכול להיות חוזר וניעור. אמנם הבירור בדרך מנוחה הוא כמו הבירור שהי'

46) ראה פני יהושע שבת שם. שו"ת חכם

50) מלאכי א, ב"ג.

צבי סימן פז.

51) די"ט כסלו (לעיל ע' 169 ואילך).

47) ראה תוד"ה שהי' — שבת כא, ב.

52) ראה בארוכה המשך פדה בשלום

48) פסחים עז, א.

תרג"ט (סה"מ תרג"ט ע' קסב ואילך), תש"ד

49) שבת כב, ב.

(סה"מ תש"ד ע' 106 ואילך).

בימי שלמה⁵³, דכתיב ב"י⁵⁴ הוא יהי איש מנוחה גו' ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו, כי, בימי שלמה קיימא סיהרא באשלמותא (כדאיתא במדרש⁵⁵ ובוזהר⁵⁶), ומצד ריבוי האור נתקבצו כל הניצוצות בדרך ממילא, וכמו מלכת שבא⁵⁷, שבשמעה אודות גודל חכמתו של שלמה באה מעצמה והביאה לו את הניצוצות כו'. וכיון שהבירור הוא בדרך ממילא, ללא נתנת מקום למציאות האויב, אזי אי אפשר שיהי' חוזר וניעור. אמנם, גם אופן הבירור שהי' בימי שלמה לא פעל בכל ניצוצות הקדושה [וכמו בפשטות הענינים, שגם כאשר הביאו לשלמה כסף וזהב כו', הרי לא הביאו אליו את כל הכסף וזהב כו', אלא עדיין נשאר ממינים אלו גם אצל אוה"ע], והיינו, שפעולת הבירור היתה רק בניצוצות אלה שיש בהם קדושה, אבל עדיין לא נתבררו הניצוצות שנחשך בהם אור הקדושה לגמרי, היינו, שהאור האלקי שבהם אינו נרגש כלל, וכמו מאכלות אסורות שהם מגקה"ט, שאף כשאוכל אותם בלא הודע לשם שמים, אין להם עלי', עד עת קץ שיבולע המות לנצח, כמ"ש⁵⁸ ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ⁵⁹. ורק לעתיד לבוא יהי' בירור כל הניצוצות בתכלית השלימות, כמ"ש⁶⁰ כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכם אחד, היינו שיתבררו גם הניצוצות שנחשך אורם לגמרי, וגם בהם יהי' הגילוי דהוי' אחד ושמו אחד⁶¹.

ויש לומר, שגם בחנוכה הי' הבירור בדרך מנוחה, וע"ד שלימות הבירור דלעתיד לבוא. וזהו ענין נס פך השמן שמצאו שמן טהור דוקא, אף שמעיקר הדין היו יכולים להדליק גם בשמן טמא (כנ"ל), כי, האפשרות להדליק בשמן טמא שייכת לאופן הבירור בדרך מלחמה, ואין זה שייך להמעמד ומצב דהתגלות חיבתן של ישראל, האהבה עצמית דהקב"ה לישראל שלמעלה מטו"ד, שנתגלתה ע"י עבודתם של ישראל במס"נ שלמעלה מטו"ד, שמצד זה נעשה הבירור בדרך מנוחה דוקא, ע"ד הבירור דלעתיד לבוא. וזוהי גם מעלת נרות חנוכה על נרות המקדש [וכמ"ש הרמב"ן⁶² בפירוש דברי המדרש⁶³ אמרו לו הקב"ה למשה לך אמור לאהרן אל תתירא (ששבת לוי לא השתתף בקרבנות הנשיאים),

(53) ראה גם ד"ה פדה בשלום תרע"ה
 (המשך תרע"ב ח"ב ע' תשסט).
 (54) דברי הימים"א כב, ט.
 (55) שמור"ר פט"ו, כו.
 (56) ח"א עג, ב. קנ, רע"א. ועוד.
 (57) ראה מלכים"א י, א ואילך.
 (58) זכרי' יג, ב.
 (59) ראה תניא פ"ז ורפ"ח.
 (60) צפנ"י ג, ט.
 (61) זכרי' יד, ט.
 (62) ר"פ בהעלותך.
 (63) במדב"ר פט"ו, ו.

לגדולה מזאת אתה מוכן, שהקרבנות כל זמן שביהמ"ק קיים הם נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה כו' אינן בטלין לעולם, דלכאורה, כשאין ביהמ"ק קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו, אף הנרות בטלות, אלא רמזו לנרות של חנוכת חשמונאי כו', שנרות חנוכה הם שמונה נרות, דלא כמו נרות המנורה שהם שבעה נרות⁶⁴, שזהו ע"ד החילוק בין כינור דביהמ"ק שהי' של ז' נימין, ובין כינור של ימות המשיח שיהי' של שמונה נימין⁶⁵, כי הגילוי דחנוכה הוא מעין הגילוי דלעתיד.

וזהו גם שמצותה משתשקע החמה, ומצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, ומשמאל דוקא. והענין בזה, דהנה, כללות ענין התומ"צ הוא בימין⁶⁶, ימין מקרבת⁶⁷, ובוה גופא ישנו אופן שהבירור שע"י ימין מקרבת הוא בדרך ממילא ומגיע במקום רחוק (עס איז אַ לאַנגער ימין וואָס דערלאַנגט ווייט), אך כל זה הוא עדיין בקו הימין. אמנם, ע"י המס"נ דחנוכה נעשה הבירור כמו שיהי' לעתיד לבוא, שיתברר גם קו השמאל, שזהו"ע נר חנוכה משמאל⁶⁸. וזהו גם שמצותה משתשקע החמה, דהנה⁶⁹ אמרו רז"ל במדרש⁷⁰ על הכתוב⁷¹ מי זאת הנשקפה כמו שחר גו' ברה כחמה גו', ברה כחמה במלכות יון, דמלכות יון נמשלה לחמה [וכמובא במדרש שם דסנדריאס אם אוליאוס חמה שמה כו'], שהכל בורחים מתוקף החמה, ומתתיהו ובניו עמדו באמונתו של הקב"ה וברחו מפניהם האוכלוסין של יון ונהרגו, היינו שע"י המס"נ דחנוכה פעלו ביטול ענין החמה דלעו"ז. וזהו ענין מצותה משתשקע החמה, שעל ידה פועלים ביטול החמה דלעו"ז. ובעבודת האדם הנה ענין החמה מורה על חמימות התאוה, וענין משתשקע החמה הוא ביטול חמימות התאוה. וזהו גם שזמן הדלקת נר חנוכה הוא עד שתכלה רגל מן השוק, עד דכליא ריגלא דתרמודאי, דענין הרגל מורה ג"כ על תוקף הלעו"ז, כמ"ש⁷² משלחי רגל השור והחמור, דקאי על הנפש הבהמית⁷³. ותרמודאותיות

64 אה"ת חנוכה (בראשית ח"ב) שכו, ב ואילך. סה"מ תרח"ץ ס"ע קפב ואילך. ובכ"מ.
65 ערכין יג, ב.
66 ראה לבוש ושו"ע אדה"ז או"ח ס"ב ס"ד. הגהות מיימוניות לרמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"ז סק"ח. ר"ן שבת כב, א. לקו"ש ח"ה ע' 223. וראה אה"ת שם שלז, א ואילך.
67 סוטה מז, א.
68 ראה סה"מ עטר"ת ע' קמח. תרח"ץ שם. ובכ"מ.
69 בהבא לקמן — ראה סה"מ תרנ"ד ע' צח ואילך. תר"ס ע' עג ואילך. תרפ"ו ס"ע קסד ואילך.
70 שמו"ר פט"ו, ו.
71 שה"ש ו, יו"ד.
72 ישעי' לב, כ.
73 ע"פ ע"ז ה, ב ורש"י שם. הובא בסה"מ תרנ"ד שם (ע' קג). תר"ס שם (ע' עו). תרפ"ו שם (ע' קעז).

מורדת⁷⁴, היינו שלא זו בלבד שלא נרגש בו אלקות, אלא שההעלם וההסתר גדול כ"כ עד שמורד באלקות. ואעפ"כ, הנה גם שם מגיע הבירור דנר חנוכה, ע"ד הבירור דלעת"ל שפועל גם בניצוצות שנחשך אורם לגמרי, כנ"ל.

(ח) **ועפ"ז** יובן גם מ"ש וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען⁷⁵, ביקש יעקב לישב בשלוה כו', אמר הקב"ה לא דיין לצדיקים וכו'. והענין בזה, שיעקב חשב שכבר הגיע זמן הבירורים בדרך מנוחה⁷⁶, דכיון שכבר עבד אצל לבן ובירר את כל הניצוצות, כמ"ש⁷⁷ עבדתך ארבע עשרה שנה בשתי בנותיך ושש שנים בצאנך, וכבר בירר כל הבירורים דהבנות בנותי והבנים בני והצאן צאני, לכן חשב שעתה יכול להיות כבר הבירור בדרך מנוחה, והיינו, שלא יצטרך לירד למצרים, אלא בהיותו יושב בשלוה בארץ כנען יתבררו הניצוצות בדרך ממילא, ע"ד שיהי' לעתיד לבוא. אמנם, אף שמצד יעקב הצדיק הי' יכול להיות הבירור באופן כזה, הרי העולם עדיין לא הי' מוכן לכך⁷⁸, ולכן הוצרך יעקב לרדת מצרימה, וכמארז"ל⁷⁹ ראוי הי' יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל, אלא שזכותו גרמה לו, וירד למצרים בעגלות ששלח לו יוסף. אבל לאידך גיסא, הרי אף שהוצרך יעקב לרדת למצרים, מ"מ, במצרים גופא הי' הבירור שלו בדרך מנוחה, שהרי יעקב ישב בארץ גושן, לאחרי שאת יהודה שלח לפניו גוי' להורות לפניו גושנה⁸⁰, לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה⁸¹, ועי"ז נעשה הבירור בכל ארץ מצרים בדרך ממילא, והיינו שיעקב הוצרך רק לירד למקום המתברר, אבל שם גופא הי' הבירור בדרך מנוחה. ודוגמא לדבר מצינו גם לאחרי מתן תורה⁸², שישראל הלכו במדבר העמים⁸³, היינו, שהלכו להמקום המתברר, אבל שם גופא הי' הבירור בדרך ממילא, שהארון הי' הולך לפניהם והורג את הנחשים ואת העקרבים ומשווה את ההרים והבקעות⁸⁴. אבל לעתיד

79) שבת פט, ב.

80) ויגש מו, כח.

81) תנחומא (באָבער), ילקוט שמעוני ופרש"י עה"פ.

82) ראה ד"ה פדה בשלום תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תשעד). המשך פדה בשלום תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ע' קסד). תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 110).

83) לשון הכתוב — יחזקאל כ, לה.

84) פרש"י בעלותך י, לד.

74) עמק המלך שער קרית ארבע ר"פ קיא. קהלת יעקב ערך תרמוד.

75) ראה גם סד"ה וישב יעקב תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ס"ע תשפג ואילך).

76) ראה תו"א ר"פ וישלח (כד, סע"ב ואילך). תו"ח שם (מב, סע"ב ואילך). וראה גם ד"ה פדה בשלום (לעיל ע' 175). לקו"ש חכ"ה ע' 368.

77) ויצא לא, מא-מג.

78) ראה תו"א ותו"ח שם.

לבוא יהי' הבירור בדרך מנוחה לגמרי⁸⁵, היינו, שיהי' הבירור בדרך ממילא ללא צורך בשייכות עם המתברר כלל. ודוגמתו גם בנר חנוכה, שמצותה משתקע החמה, על פתח ביתו מבחוץ, ובשמאל דוקא, שעי"ז נעשה בירור קו השמאל בדרך ממילא לגמרי, ע"ד הבירור דלעת"ל.

(ט) **וביאור** הענין בעבודת האדם, שאצל כל אחד ישנם ב' אופני הבירורים, בדרך מלחמה ובדרך מנוחה. דהנה, בשעת העסק או בשעת האכילה ושתי' אזי העבודה היא בדרך מלחמה⁸⁶, כמאמר⁸⁷ נהמא אפום חרבא ליכול, כי, בשעת האכילה צריך להזהר שלא יאכל יותר ממה שצריך לקיום גופו, וכשאוכל יותר מכדי צרכו הו"ע של קליפת נוגה. וגם מה שהוא צורך הגוף וקיומו וחיותו ממש, צריך לאכול לשם שמים, והיינו, שע"פ דרך החסידות, הנה אכילה סתמית, שאינה בשביל למלאות תאוותו, רק כדי צורך קיומו, אלא שאינה לשם שמים, הנה גם אכילה זו היא ק"נ⁸⁸, וצריכה בירור ועלי'. ולכן צריך ללחום עם עצמו שתהי' האכילה כדבעי, שזהו"ע נהמא אפום חרבא ליכול. אבל כאשר עוסק בלימוד התורה אזי הבירור הוא בדרך מנוחה⁸². ובלמוד התורה גופא ישנם שני אופנים⁸⁹ שהם ע"ד ב' האופנים שבבירור בדרך מנוחה. דהנה, בלימוד גליא דתורה שנתלכשה בדברים גשמיים, אלו כשרות ואלו טרפות⁹⁰, הרי צריך לברר ההיתר מן האיסור, ואף שהבירור הוא בדרך מנוחה, הרי אין בכחו לברר אלא את ההיתר. אמנם, בלימוד דפנימיות התורה⁹¹, כיון שעוסקת בענינים רוחניים, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, ועצמות א"ס ב"ה עם הגילויים שלו, הרי לימוד זה פועל התקשרות הלומד בעצמות ומהות א"ס ב"ה, ומצד ההתקשרות בעצמותו ית', הרי גם חושך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר⁹², ודוגמא לדבר בענין אכו"ש דשבת⁹³, שמצוה לענגו בבשר שמן ויין מבושם⁹⁴, הנה גם כאשר אוכל יותר מצורך קיומו, הרי התענוג שבזה הוא תענוג אלקי, כמ"ש⁹⁵

91) סד"ה פדה בשלום תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תשעה). סד"ה הנ"ל עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' קלז).
92) תהלים קלט, יב.
93) ראה המשך פדה בשלום הנ"ל (סה"מ תרנ"ט ע' קסב. תש"ד ע' 107). ועוד.
94) רמב"ם הל' שבת פ"ל ה"ז. תניא פ"ז.
95) ישעי' נח, יד.

85) ראה ד"ה פדה בשלום תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תשסט).
86) ראה המשך פדה בשלום הנ"ל (סה"מ תרנ"ט ע' קס ואילך. תש"ד ע' 103 ואילך).
87) זח"ג קפח, ב.
88) ראה גם לקו"ש ח"ב ס"ע 200.
89) ראה גם ד"ה פדה בשלום ד"ט כסלו פ"ה (לעיל ע' 172).
90) חולין פ"ג.

אז תתענג על הוי'. ובאופן כזה הו"ע האכו"ש כשנעשים מצד העסק בפנימיות התורה. וזהו גם המוסר השכל שצריך כל אחד ללמוד מהענין דחנוכה, שגם בעת עסקו באכו"ש שאז סדר הביורור הוא בדרך מלחמה, צריך להיות נרגש בו ענין ההתקשרות בעצמות ומהות א"ס ב"ה, שמצד זה הרי גם חושך לא יחשיך ממך גו', ועי"ז נעשה הביורור בדרך מנוחה, כמו שיהי' לעתיד לבוא.

